

J. Pierzak, D. Rozmus

Kozłów, st. 1, gm. Sośnicowice, woj.
katowickie, AZP 97-43/5

Informator Archeologiczny : badania 28, 94-95

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

(3) poziomy moszczenia przyziemia deskami, będące najprawdopodobniej efektem zapobiegania podsiąkaniu wody (w wyniku wahań jej poziomu) do wnętrza budowli.

Jednocześnie poczyniono obserwacje pozwalające na stwierdzenie, że na kopcu funkcjonował również dwór nowożytny, którego pozostałości nie zarejestrowano podczas prac weryfikacyjnych w 1991 r. Była to przypuszczalnie budowla drewniana lub szachulcowa (na pewno niepodpiwniczona), której forma budowlana, podobnie jak organizacja przestrzenna całego założenia, na obecnym etapie badań jest jeszcze trudna do określenia, a ślady późniejszego użytkowania tego terenu manifestują się stosunkowo nielicznymi relikdami, np. meblami czy też bruk z eratyków w północnej partii plateau.

W pozyskanym zbiorze zabytków ruchomych wydzielono: 2211 fragm. ceramiki naczyniowej, 261 ułamków kafli piecowych (w zdecydowanej przewadze płytowych), 118 przedmiotów metalowych (m.in. 4 sprzączki, 7 grotów bełtów, grot strzały, 6 płytek zbrojnikowych pancerza, 2 strzemiona, 2 noże oraz lemiesz), a także 431 destruktywów kości zwierzęcych.

Okupacja osadnicza kopca gruszczyckiego, w świetle wstępnej analizy wyników przeprowadzonych prac wykopaliskowych, zamyka się w granicach: 2. poł. XIV–XV w. (dla fazy starszej — „gródkowej”) oraz XVI–1. ćw. XVII stulecia (dla młodszej, związanej z nowożytnym założeniem dworskim), chociaż należy liczyć się z możliwością korekt, zwłaszcza w przypadku funkcjonowania obiektu późniejszego.

Na zachód od stożka (w odległości niespełna 100 m), także na słabo wypiętrzony, aczkolwiek wyraźnie czytelnej kępie, podczas szczegółowej penetracji powierzchniowej znaleziono materiał nowożytny, co pozwala na hipotetyczne lokalizowanie zaplecza gospodarczego (folwarku?) młodszej siedziby „pańskiej”.

Przewiduje się kontynuację badań (zarówno na kopcu, jak i na wyżej wspomnianej formie terenowej), połączonych z rejestracją przestrzenną śladów osadnictwa późnośredniowiecznego i nowożytnego w rejonie miejscowości wchodzących w skład historycznej włości gruszczyckiej, która w okresie nowożytnym, po załamaniu się w 2. poł. XVI w. znaczenia Poraitów Gruszczyńskich, podlegała różnym zmianom własnościowym.

Do czasu zakończenia prac wykopaliskowych i opracowania finalnego materiału oraz dokumentacja przechowywane będą w Katedrze Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego.

Kozłów, st. 1
gm. Sośnicowice, woj. katowickie
AZP 97-43/5

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Katowicach

Badania prowadzili mgr mgr J. Pierzak i D. Rozmus. Finansowane przez Górnośląski Okręgowy Zakład Gazownictwa w Zabrze. Pierwszy sezon badań. Gródek rycerski, dwór na kopcu — XIV–XVI w.

Gródek rycerski w Kozłowie, wpisany do rejestru zabytków woj. katowickiego, został częściowo uszkodzony przy realizacji sieci gazowniczej. Interwencja konserwatorska doprowadziła do przeprowadzenia ratowniczo-sondazowych badań wykopaliskowych, pomiarów geodezyjnych oraz przywrócenia pierwotnego wyglądu zniszczonej partii gródka na koszt inwestora.

W trakcie prac badawczych stwierdzono 3 wyraźne poziomy osadnicze. Pierwszy stanowił pozostałość po drewnianej wieży mieszkalno-obronnej, usytuowanej wśród podmokłych łąk, na niewielkim wypiętrzeniu ziemnym. Założenie to otoczone było dodatkowo dookólną fosą. Materiał zabytkowy odkryty w warstwie pozwala je datować na XIV w.

Po zniszczeniu wieży, na tym samym miejscu wybudowano dwór na kopcu, datowany na XV–XVI w. Dwór ten, zniszczony na skutek pożogi, pozostawił wyraźny ślad w profilach wykopu. Na jego szczątkach odkryto warstwę wyrównawczą, na której posadowiono kolejny dwór. Jego pozostałości dostarczyły bardzo bogatego materiału zabytkowego w postaci dużej ilości ceramiki, metalowych, kompletnych okuć drewnianych drzwi, dwóch dużych

fragm. zamków żelaznych, gwoździ oraz bardzo ciekawych kafli piecowych z wyobrażeniami figuralnymi (w tym postać rycerza w pełnej zbroi).

Kres istnieniu budowli położył pożar, który doszczętnie strawił dwór. Doskonale zachowane bryły polepy konstrukcyjnej z negatywami bierwion drewnianych, zachowane *in situ* okucia drzwi, a także uchwycone dwa narożniki, pod które podłożone były duże kamienie, pozwalają na przynajmniej częściową rekonstrukcję zniszczonej budowli. Budynek drewniany, zrębowy, miał szerokość 6 m. Wejście usytuowane było od strony zachodniej. Najprawdopodobniej posiadał dwie izby — w jednej z nich odkryto pozostałości pieca kaflowego. Całość otoczona była fosą, przez którą przerzucony był drewniany most.

Dwór po zniszczeniu w 1. poł. XVI w. nie został już odbudowany. Jego pogorzelsko pozostało nienaruszone. Rodzina Kozłowskich, do której należał Kozłów przez całe średniowiecze, wybudowała nowy dwór w bezpośrednim sąsiedztwie spalonej siedziby.

Materiały przekazano do Działu Archeologii Muzeum w Gliwicach.

Badania będą kontynuowane.

Krosno, st. 1
gm. loco, woj. krośnieńskie

Badania ratownicze prowadził J. Ginalski. Miasto — mury obronne.
Późne średniowiecze — okres nowożytny.

*Literatura: *Materiały...*, s. 184.

Leszcze, Jaskinia nad Stawem w Gackach, gm. Pińczów, woj. kieleckie — patrz: środkowa i późna epoka brązu

Lublin, ul. Jezuicka 16
AZP 77-81/—

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
Katedra Archeologii w Lublinie

Badania prowadził dr Andrzej Rozwałka. Finansowane przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Relikty późnośredniowiecznej i nowożytnej zabudowy miejskiej.

Sondażowe badania przeprowadzono na tzw. zatyłku przyrynkowej kamienicy Rynek 12, od strony ul. Jezuickiej. Celem ich było rozpoznanie charakteru i zasięgu dawnego zaplecza jednej z najstarszych kamienic lubelskiego Starego Miasta. Najwcześniejsza znana wzmianka dotycząca dziejów kamienicy pochodzi z r. 1512 i zawiera określenie „lapi-dea”, co wskazuje na obiekt murowany. Badania historyczne pozwalają na przypuszczenie, że istniała wcześniejsza, XV-wieczna zabudowa, powstała w czasie formowania się murowanej zabudowy przyrynkowej. W końcu XVI w. powstaje murowana oficyna tylna. Brakuje natomiast danych co do zabudowy pozostałej tylnej części działki.

Zrealizowano sondaże o łącznej powierzchni ponad 50 m². W większości wykopów (poza nr 1A i 6) nieznacznie poniżej 1 m pod współczesnym poziomem gruntu wystąpiły sklepienia piwnic uniemożliwiające dalszą eksplorację. W wykopach 4, 4A, 4B i 5 odsłonięto również relikty murów kamiennych — zapewne pozostałości zabudowy północnej pierzei ulicy Jazuickiej. Jedynie w wykopie nr 5 udało się doprowadzić eksplorację do podłoża calcowego (lessu). Na poziomie 3,4–4 m poniżej współczesnego poziomu podwórza wystąpiła warstwa osadnictwa późnośredniowiecznego, zalegająca bezpośrednio na podłożu macierzystym. Powyżej tego poziomu — do głębokości 2 m — wystąpiły nawarstwienia związane z nowożytnym użytkowaniem terenu. Charakter uwarstwień wskazuje, że występujące tu kilkudziesięciocentymetrowe nawarstwienia polepy i spalenizny związane są